

неперервної педагогічної освіти є підготовка до неї під час навчання у вищому навчальному закладі, розвиток відповідних навичок і вмінь самоосвіти, надання допомоги в її організації та плануванні, сприяння та забезпечення необхідними ресурсами. Це вимагає від наставників аналізу принципів власної практики та їх співставлення з діяльністю своїх учнів [5].

Значну увагу приділяють також когнітивно-розвиваючому аспекту професійного розвитку вчителів загальноосвітніх шкіл. Дослідження доводять, що доросла людина має потенціал розвиватися до більш складних ступенів, а вищі ступені розвитку є більш адекватними до діяльності у комплексній людській взаємодії, тому професійний розвиток людини є взаємопов'язаним з її когнітивним, моральним та его-розвитком. Згідно з цією теорією у шкільному середовищі та суспільстві вчитель відіграє роль педагога, наставника, інспектора, дослідника-практика, лідера; є аналітиком і отримує інформацію за допомогою читання, демонстрацій, практичної діяльності, навчальних ситуацій, діалогів, дискусій та розмов з усіма учасниками навчального середовища; підтримує баланс між роллю вчителя та аналізом власної діяльності, формує та вдосконалює свою практичну діяльність. Такий широкий діапазон функцій може спричиняти значне навантаження на психіку і, тим самим, знижувати самооцінку та мотивацію вчителя-початківця.

Таким чином, учитель-практик є найкращим наставником для початківців, що одночасно дає йому можливість ще раз проаналізувати та вдосконалити власну діяльність. Така модель професійного розвитку має кілька переваг: вчителі-початківці отримують кваліфіковану допомогу у професійному становленні, а досвідчені вчителі удосконалюють власну діяльність як модель для наслідування.

Проведення прикладних досліджень мотиваційної діяльності вчителів-наставників показує, що вона сприяє підвищенню кваліфікації як досвідчених вчителів, так і вчителів-початківців, оскільки дає змогу розвивати співпрацю між колегами, вивчати реальні проблеми навчального середовища та підвищувати професійну кваліфікацію [1;2].

Список використаних джерел

1. Aubusson P., Ewing R., Hoban G. *Action learning in schools: reforming teachers' professional learning and development*. Routledge, 2009. 160 p. 2. Campbell A., McNamara O., Gilroy P. *Practitioner research and professional development in education*. 1st ed. Sage Publications Ltd., 2004. 240 p. 3. Cohen D., Ball D. *Relations between policy and practice: a commentary*. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 1990. № 12. P. 330-338. 4. Little J. *Teacher development and educational policy*. *Teacher development and educational change* / eds. M. Fullan, A. Hargreaves. London: Falmer Press, 1992. P. 170-193. 5. Tillema H., Kremer-Hayon H. *Practising what we preach – teacher educators' dilemmas in promoting self-regulated learning: a cross case comparison*. *Teaching and Teacher Education*. 2002. № 18. P. 593-607.

С. О. Науменко

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ У ФОРМІ ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ АНАЛІЗУ ОСОБЛИВОСТЕЙ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ З ГЕОГРАФІЇ В ГІМНАЗІЇ

Під час дослідження проблеми «Методика державної підсумкової атестації у формі зовнішнього незалежного оцінювання випускників гімназії» для виявлення впливу форми тестових завдань на рівень освітніх результатів здобувачів базової середньої освіти нами були створені тести для дев'ятикласників двох типів. (Один тест містив лише завдання закритої форми (завдання з вибором однієї правильної відповіді із чотирьох варіантів), інший – лише завдання відкритої форми (з короткою відповіддю). Тестові завдання у першому і другому тестах були ідентичними).

Під час дослідження було виявлено вплив форми тестових завдань на рівень освітніх результатів здобувачів гімназії: відповідаючи на завдання закритої форми, здобувачі базової середньої освіти отримують кращі результати [2, с. 243].

Аналіз результатів тестування дав також можливість виявити недоліки викладання географії у закладах базової середньої освіти. Зокрема:

1. Здобувачі гімназії на низькому рівні володіють вмінням визначати географічні координати точок. Причому, якщо дев'ятикласникам пропонується визначити географічні координати якоїсь точки на великому фрагменті карти, наприклад, на фрагменті, який охоплює східну півкулю, то 63% здобувачів базової середньої освіти виконують таке завдання закритої форми, а якщо маленький фрагмент – то лише 18%. У завданнях відкритої форми успішність виконання таких завдань складає від 7 до 15% не залежно від розмірів фрагменту карти. Така ситуація є не випадковою. Під час попереднього нашого дослідження, коли були створені й експериментально перевірені тести з географії для здобувачів освіти 6 і 7-х класів, також було виявлено низький рівень володіння шести- і семикласниками вмінням визначати географічні координати точок. Наприклад, лише 27% здобувачів базової середньої освіти визначили географічні координати певної точки на карті (не на її фрагменті) (завдання відкритої форми); 46% правильно визначили, що може бути така географічна широта як 0° і 37% – така географічна довгота як 0° ; 29% – що не може бути 90° сх. ш.; 53% – не може бути 95° пд. ш.; 27% – не може бути 185° зх. д.; 62% – не може бути 126° пн. д. Серед типових помилок здобувачів базової середньої освіти на тестові завдання на визначення географічних координат точок – це плутання широти і довготи (східна широта, південна довгота тощо), написання лише градуса широти і довготи, без зазначення північна чи південна широта, західна чи східна довгота. Хочемо зауважити, що завдання на визначення географічних координат певної точки є щорічно одним із завдань у тестах з географії Зовнішнього незалежного оцінювання і відсоток правильних відповідей на це завдання становило 43% (завдання відкритої форми у 2018 р.) [3, с. 242], 71,56% (завдання закритої форми у 2008 р.) [4, с. 158].

2. У здобувачів гімназії не сформована картографічна грамотність. Тобто, вони погано «знають» географічну карту і погано вміють «читати» топографічну карту. Так, наприклад, у завданнях закритої форми на фрагменті топографічної карти правильно визначили абсолютну висоту певної точки 27-36% дев'ятикласників; у завданнях відкритої форми – 0-23%. На запитання про материк, річки якого несуть свої води в усі чотири океани правильну відповідь дали 18-30% здобувачів базової середньої освіти. Причому, 30% правильних відповідей було отримано на завдання відкритої форми. Серед неправильних відповідей 34% дев'ятикласників вирішили, що річки Африки несуть свої води в усі чотири океани, а 17% – Австралії. У завданнях закритої форми 63% здобувачів гімназії правильно визначили подібні риси рельєфу Південної Америки і Північної Америки та 36% дев'ятикласників правильно дали відповідь на запитання щодо причини, чому на зволоження Південної Америки Атлантичний океан впливає більше, ніж Тихий (на заході постягаються високі гори, на сході переважають рівнини); у завданнях відкритої форми правильних відповідей було 0%.

Отже, за допомогою тестових завдань у формі зовнішнього незалежного оцінювання можна виявити особливості освітнього процесу в гімназії. Так, не сформована картографічна грамотність у здобувачів базової середньої освіти та їхнє володіння вмінням визначати географічні координати точок на низькому рівні є недоліками викладання географії у гімназіях. Це при тому, що карта є «другою мовою географії, головним засобом наочності у формуванні географічних уявлень і понять» [1].

Список використаних джерел

1. Баранський Н. Н. *Методика преподавания экономической географии*. 2-е изд., перераб. М. : Просвещение, 1990. 303 с. 2. Науменко С. О. Вплив форми тестових завдань на рівень освітніх результатів з географії здобувачів базової середньої освіти. *Анот. результати наук.-дослід. роботи Ін-ту педагогіки НАПН України за 2018 рік*. К. : Педагогічна думка, 2018. С. 242–243. 3. Офіційний звіт про проведення в 2018 році зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти / Український центр оцінювання якості освіти. Том 2. Київ, 2018. 350 с. URL: http://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/ZVIT-ZNO_2018-Tom_2.pdf (дата звернення: 10.03.2019). 4. Офіційний звіт про проведення зовнішнього незалежного оцінювання знань випускників загальноосвітніх навчальних закладів України в 2008 р. / Міністерство освіти і науки України, Український центр оцінювання якості освіти. Київ, 2008. 327 с. URL: <http://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2017/01/Report2008.pdf> (дата звернення: 10.03.2019).

Г. М. Новік, Л. В. Пономарьова

РОЛЬ АРТ-ПЕДАГОГІКИ У РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ВИКЛАДАЧА І СТУДЕНТА

Активний процес розвитку сучасного суспільства впливає і на систему освіти. Адже освіта повинна сприяти поширенню та втіленню вартостей відкритого суспільства, а саме: ідей самоцінності людського життя, особистої гідності, свободи, рівності. А завданням педагогів має стати організація взаємодії викладача та студента під час навчально – виховного процесу та орієнтація в своїй діяльності на розвиток особистості студента.

Це вимагає від викладача постійного самовдосконалення та використання інноваційних технологій. У своїй педагогічній практиці вже декілька років на заняттях з історії та психології застосовуємо одну з таких інновацій, як арт-педагогіка. Сутність арт-педагогіки полягає в тому, щоб у процесі виховання та навчання розвинути у студента художню культуру і допомогти йому знайти правильний підхід до успішного оволодіння практичним навичками у різних видах діяльності [1].

Судження про виховний потенціал мистецтва можна знайти ще в манускриптах Стародавнього Китаю, папірусах Стародавнього Єгипту та працях давньогрецьких філософів (згадаймо хоча б Платона, який у своїй «Державі» писав, що «благополуччя держави значною мірою залежить від того, яка музика лунає в ній...») І митці, і філософи всіх попередніх епох високо оцінювали виховний потенціал мистецтва, цього феномену культури, у якому фіксується, акумулюється й концентровано виражається весь історично відібраний життєвий людський досвід [2].

Не слід плутати арт-терапію і арт-педагогіку. Перша - це вид психотерапії та психологічної корекції, заснований на мистецтві та творчості, і передбачає роботу у клінічній психіатрії та психологічному консультуванні. Друга – це галузь педагогічної науки, яка базується на поєднанні педагогіки і мистецтва; вивчає закономірності виховання і розвиток людини за допомогою мистецтва і передбачає реалізацію таких освітніх завдань: розвиток емоційно-вольової сфери студентів; розвиток креативності як здатності до творчості та потреби до творчого самовираження; психогігієна (турбота про емоційний та психічний стан студента - зниження внутрішньої тривожності та агресії, оволодіння навичками емоційної саморегуляції засобами художньо-творчої діяльності тощо); забезпечення соціокультурної адаптації студентів (оволодіння поведінковими моделями відповідно до соціально прийнятних морально-етичних норм, формування комунікативної культури та розвиток емпатійних умінь студентів тощо) [2]; підвищення мотивації у навчання та інтерес до навчального процесу; спрощення та прискорення засвоєння навчального матеріалу тощо.